

Journalistförbundets konferens för förtroendevalda
27 oktober 2022, Stockholm

FÖRTROENDE FÖR MEDIER OCH JOURNALISTER I SVERIGE

ULRIKA ANDERSSON

Docent och forskare
SOM-institutet, Göteborgs universitet

SAMHÄLLE OPINION MEDIER

- SOM-institutet genomför återkommande undersökningar av befolkningens värderingar och attityder, hälsa, medie- och fritidsvanor.
- SOM-institutet är ett forskningsinstitut som fungerar som en nationell forskningsinfrastruktur.
- SOM-institutets undersökningar genomförs i huvudsak genom samverkan med forskargrupper vid svenska och internationella universitet, myndigheter och andra organisationer.

Den nationella SOM-undersökningen

- Tvärsnittsundersökning
- Genomförs årligen sedan 1986
- Population 16–85-åringar folkbokförda i Sverige
- Slumpmässigt urval om 22 500 individer
- Pappers- och webbenkät
- Data insamlad september-december
- Svarefrekvens ca 50 procent

Förtroendets byggstenar

- Förtroende – selektiv mental process som skiftar beroende på sammanhang.
- Föreställning om hur en institution eller yrkesgrupp fungerar (kompetens, opartiskhet, transparens, värdegemenskap) och närhet (social, geografisk) centralt. Varierar beroende på miljö och situation.

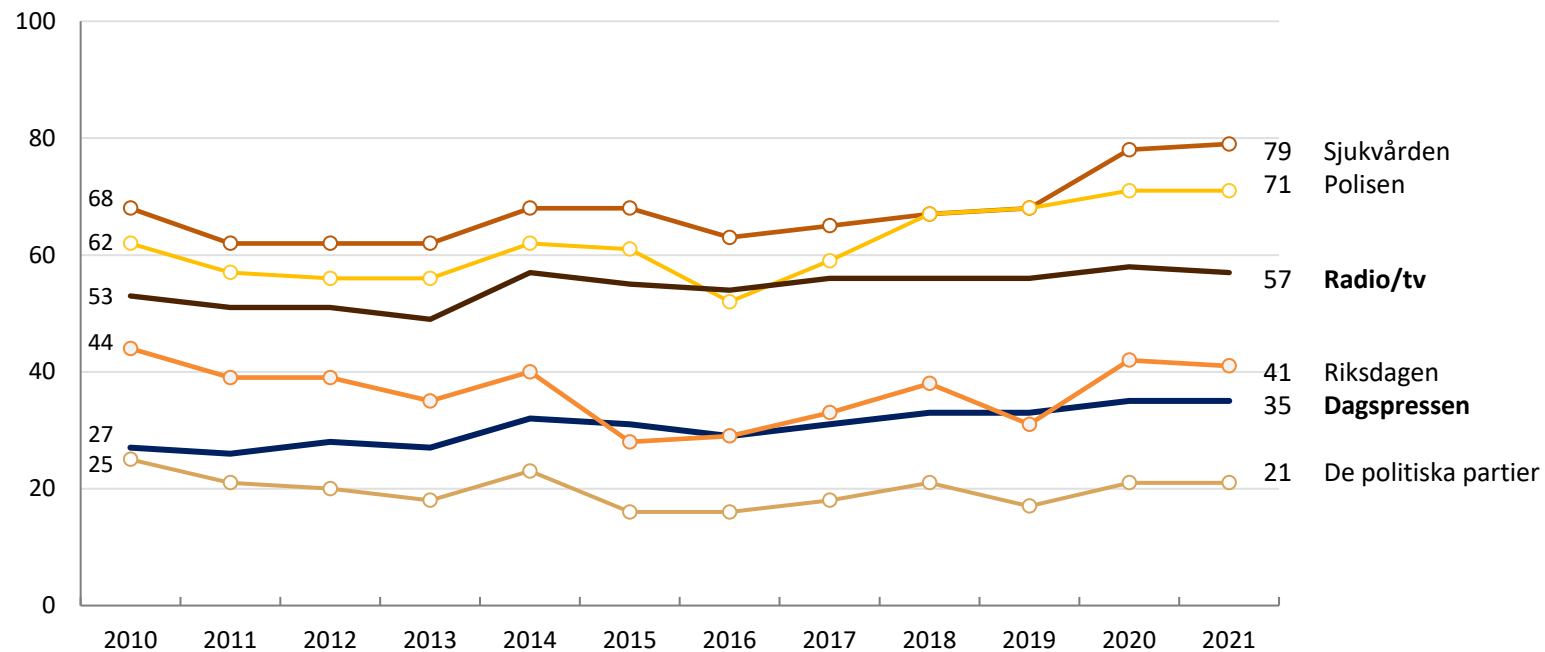
Samspel mellan

- Egen erfarenhet – kognitiv utvärdering av hur institutionen fungerar.
- Egen berördhet – upplevt beroende av institutionen.
- Stämningen i allmänna opinionen – institutioner som anses samhällsviktiga når högre förtroendenivåer.
- Politisk dimension – ideologi och partisympati spelar viss roll.

“Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”

Förtroende för samhällsinstitutioner 2010–2021 (procent)

Mycket/ganska stort förtroende

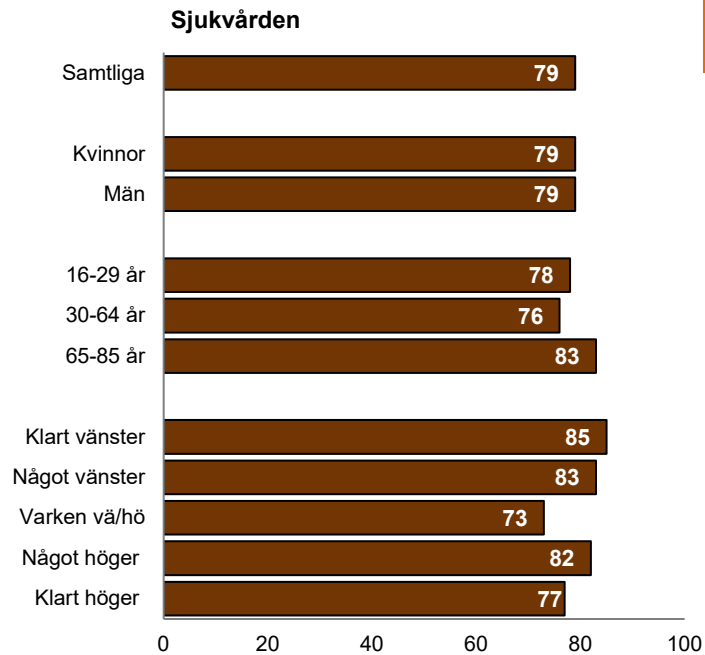
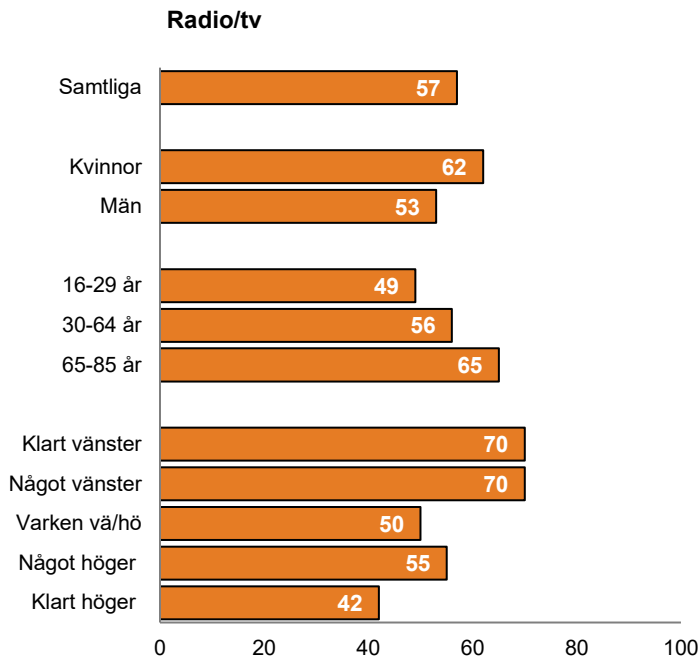
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2010–2021.

Kommentar: Antal svarande år 2021 ca 3 100.

Förtroende för radio/tv och sjukvården 2021 (procent)

Mycket/ganska stort förtroende

”Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”

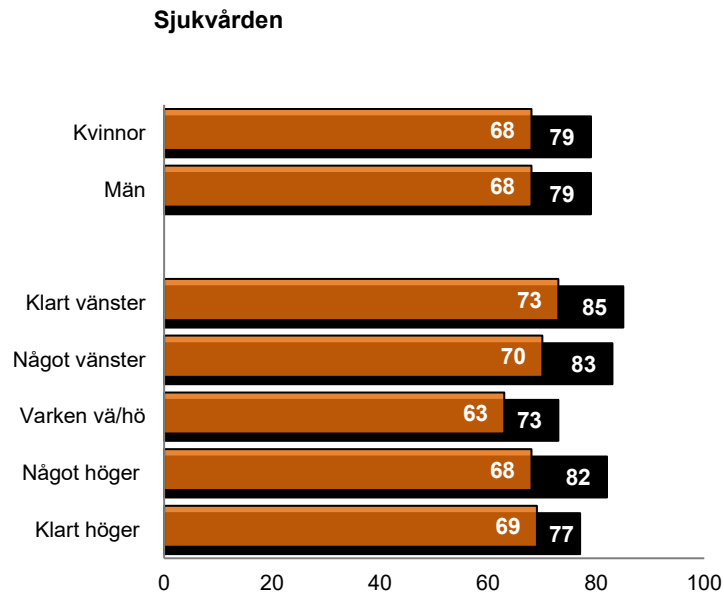
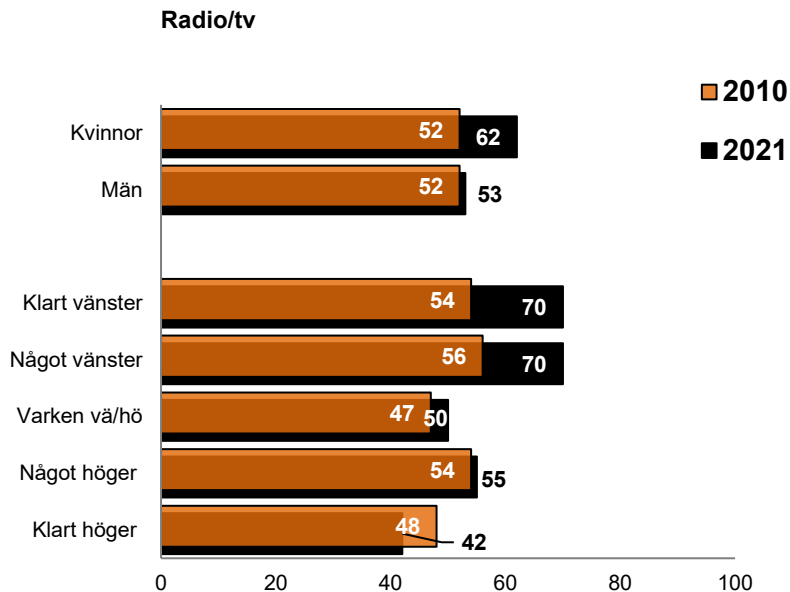
”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?”

“Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”

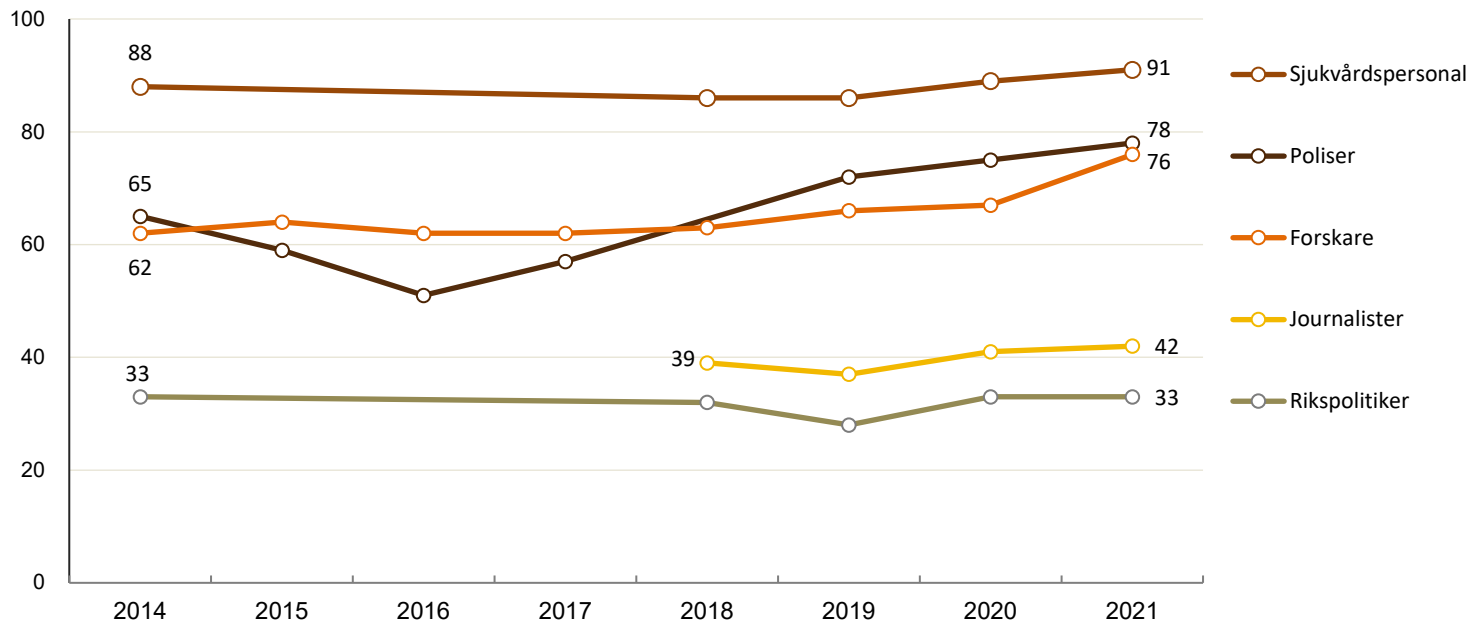
Förtroende för radio/tv och sjukvården 2010 och 2021 (procent)

Mycket/ganska stort förtroende

Förtroende för yrkesgrupper 2014–2021 (procent)

Mycket/ganska stort förtroende

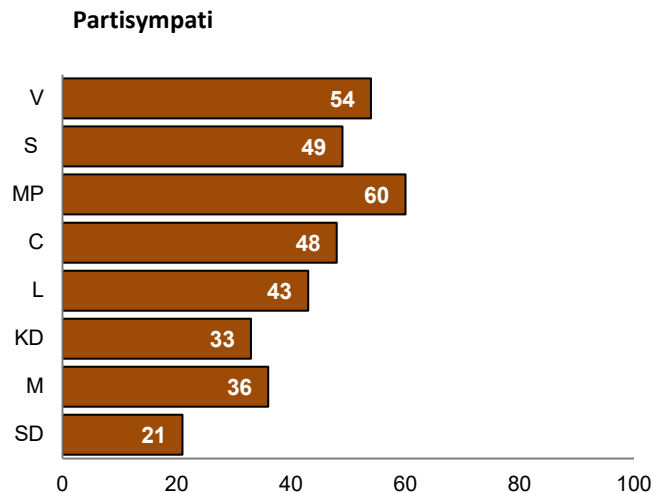
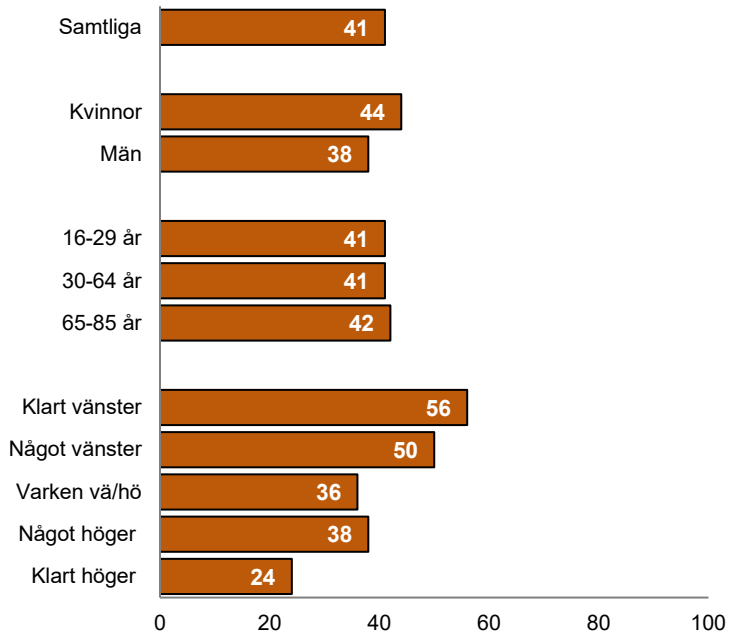
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014–2021.

Kommentar: Antal svarande år 2021 ca 1 600.

Förtroende för journalister 2020/2021 (procent)

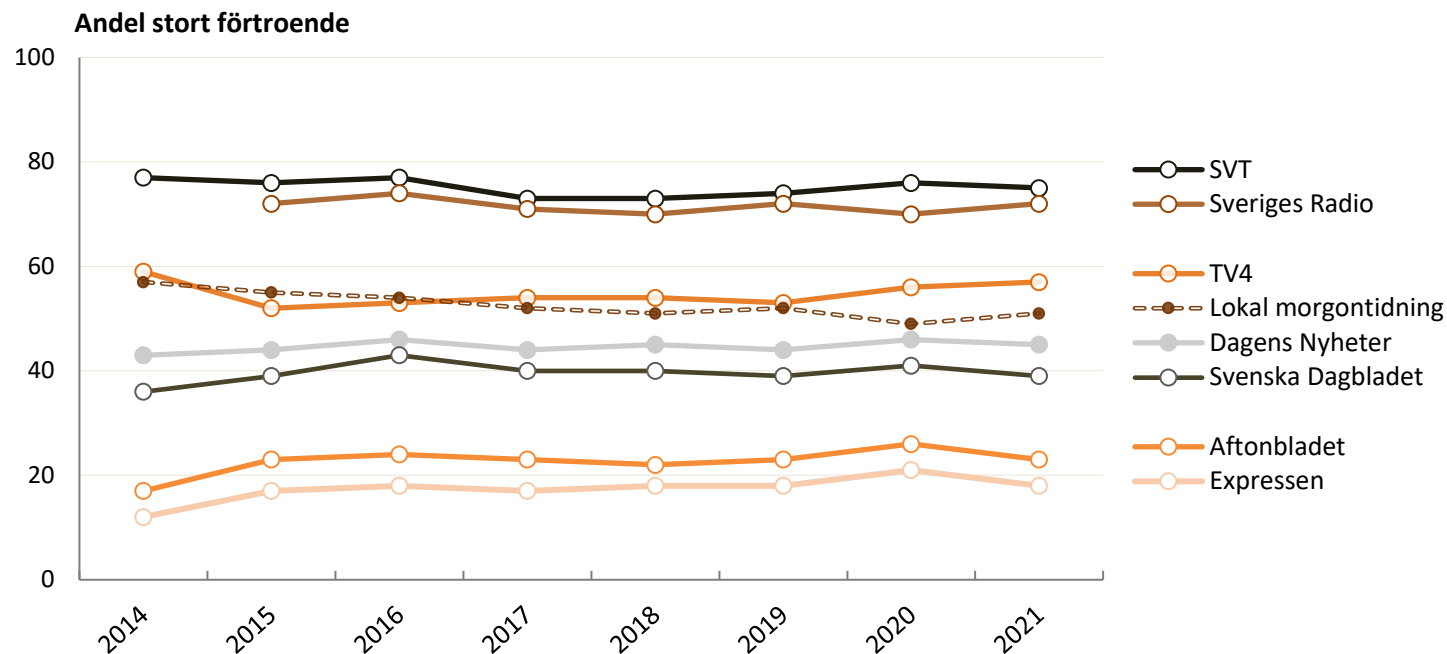
Mycket/ganska stort förtroende

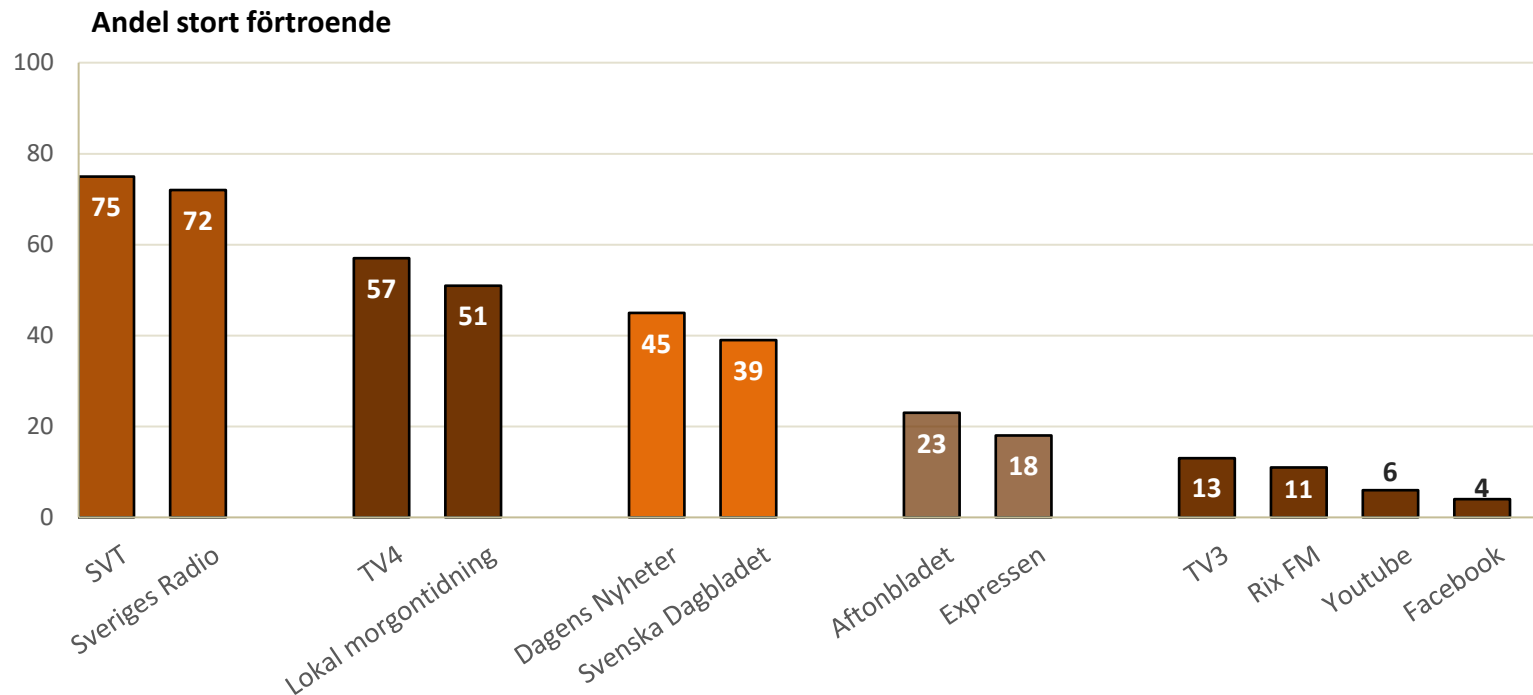
”Allmänt sett, hur stort förtroende har du för på vilket sätt följande yrkesgrupper sköter sitt arbete?”

”Vilket parti tycker du bäst om idag?”

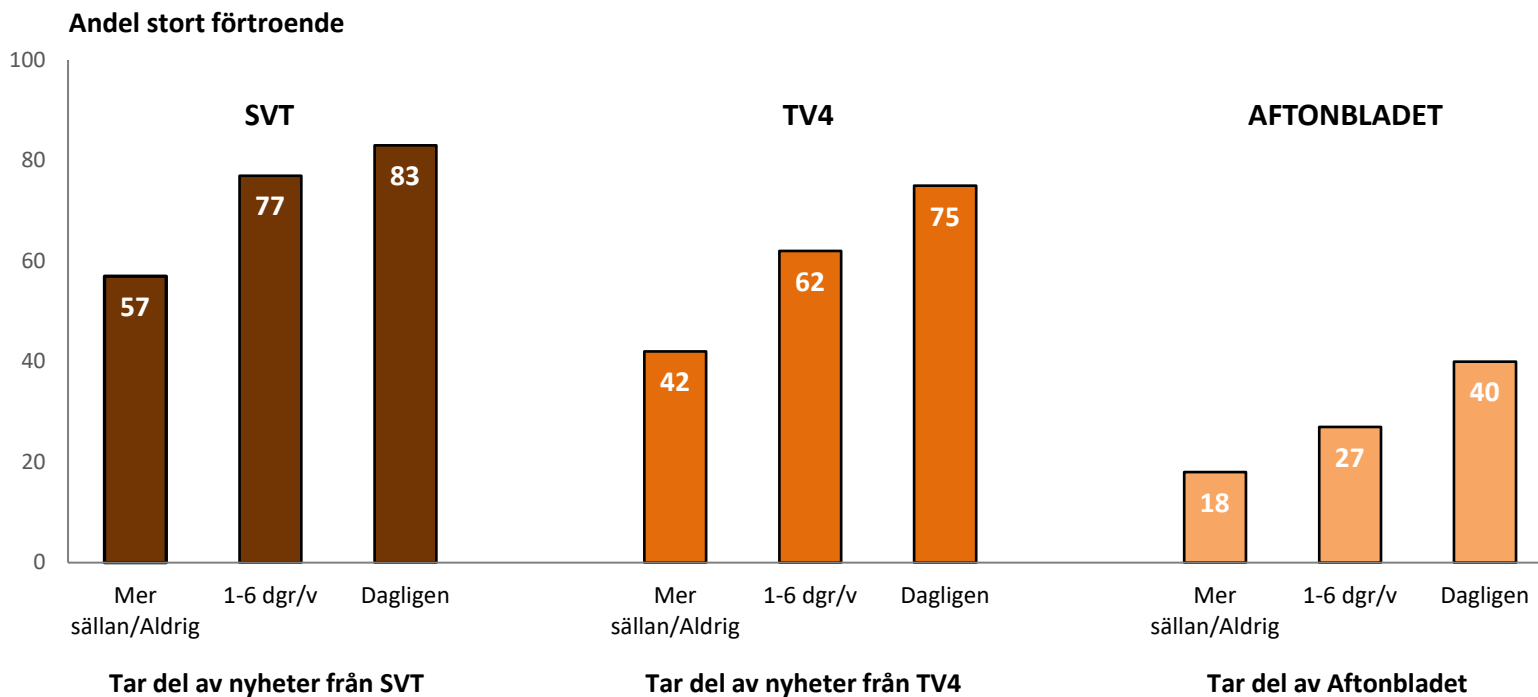
Förtroende för innehållet i olika medier 2014–2021 (procent)

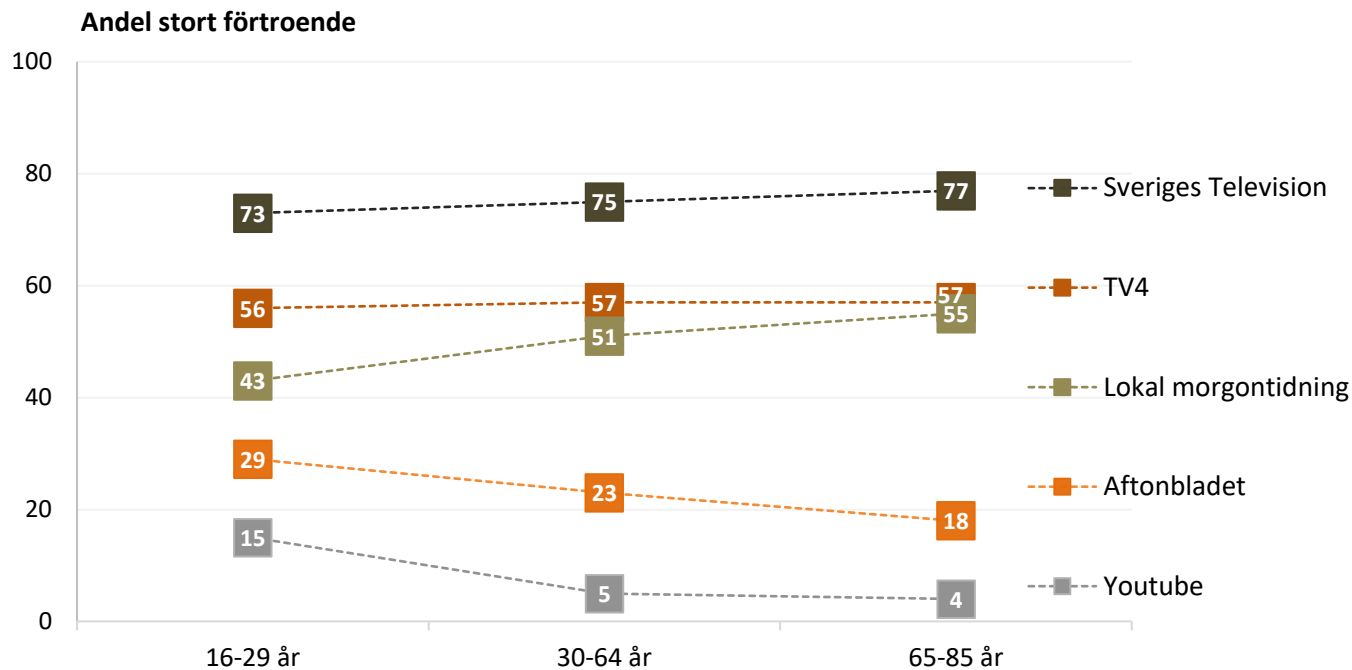
Förtroende för innehållet i olika medier 2021 (procent)

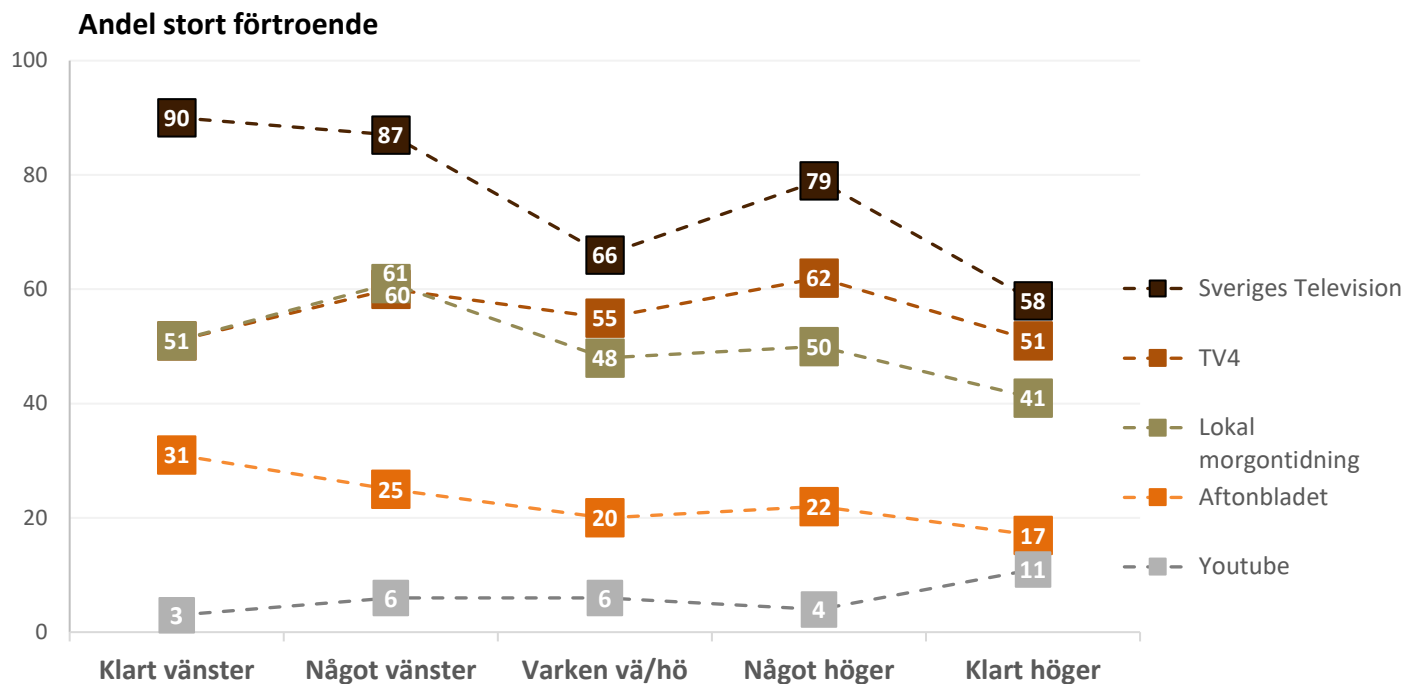
Förtroende efter användning 2021 (procent)

Förtroende i olika åldersgrupper 2021 (procent)

Förtroende efter subjektiv vänster-högeridentifikation 2021 (procent)

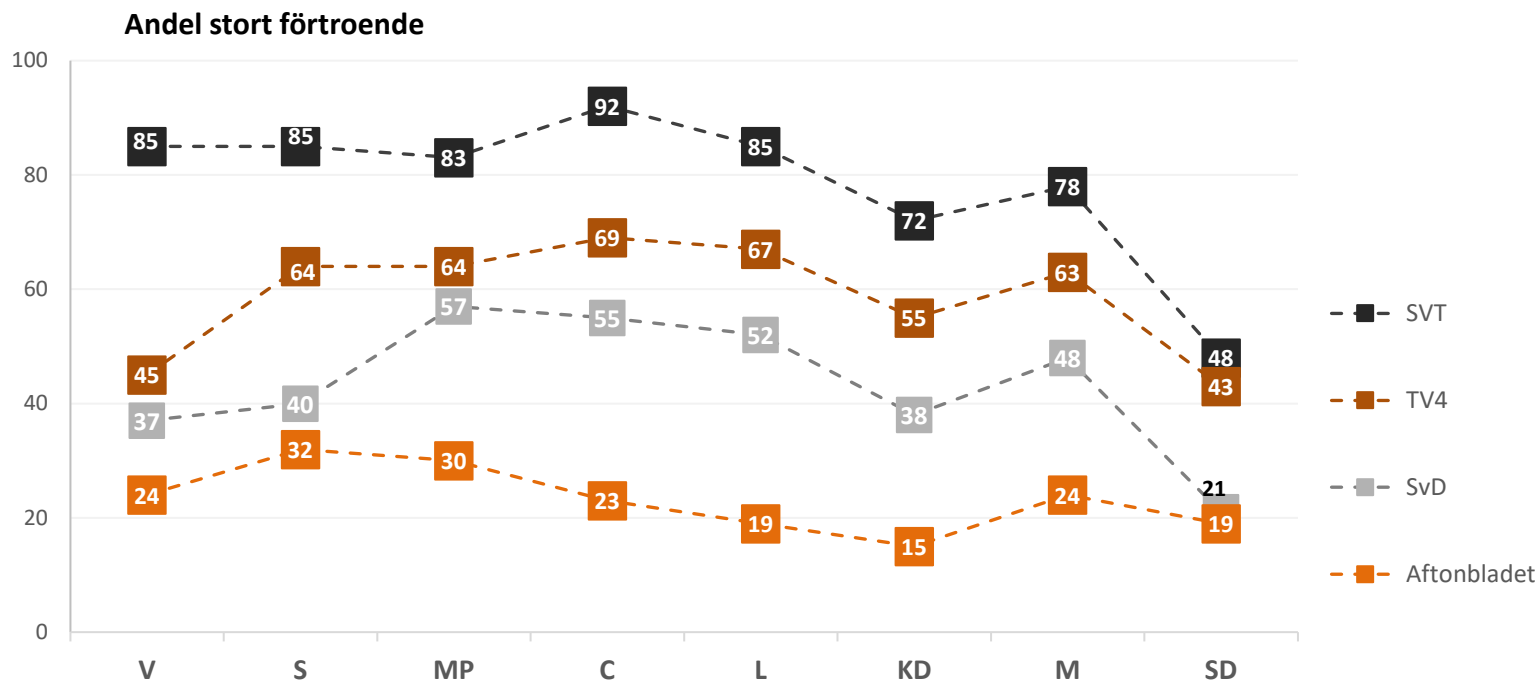
”Hur stort förtroende har du för innehållet i följande medier och internettjänster?”

”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?”

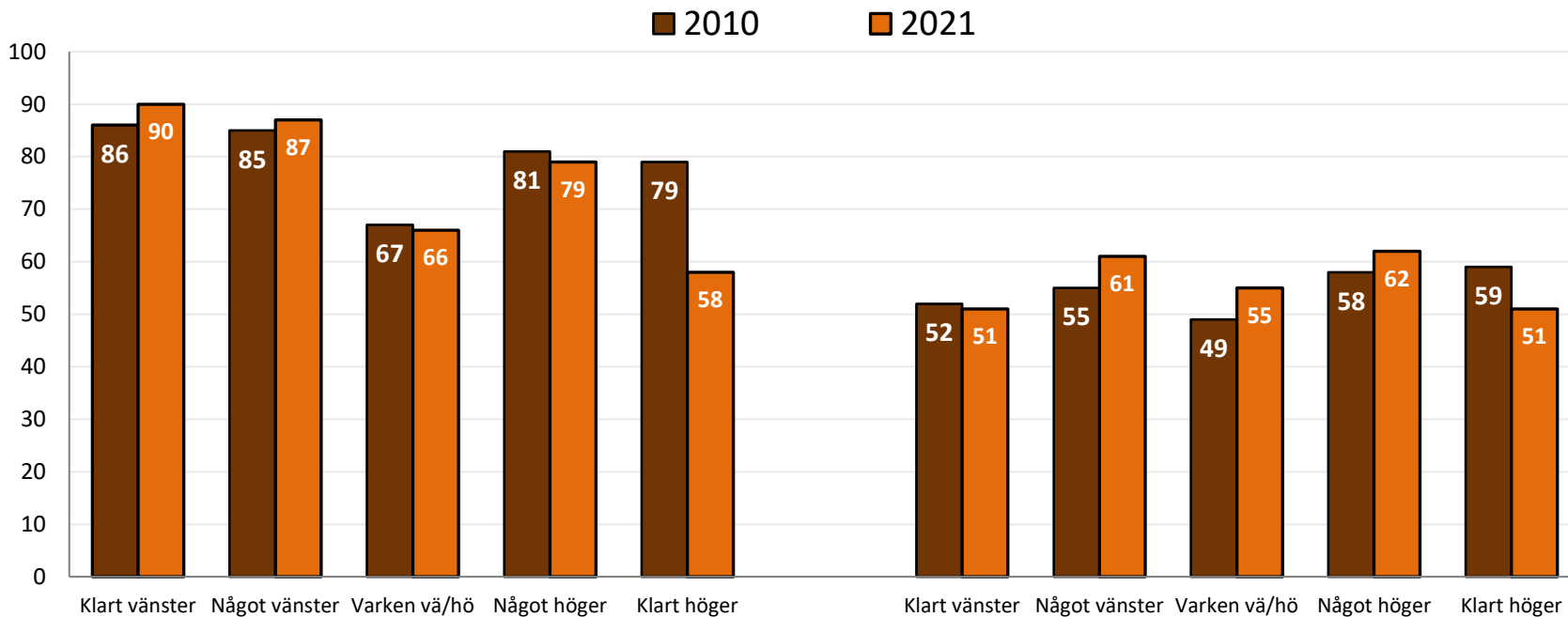
”Hur stort förtroende har du för innehållet i följande medier och internetjänster?”

”Vilket parti tycker du bäst om idag?”

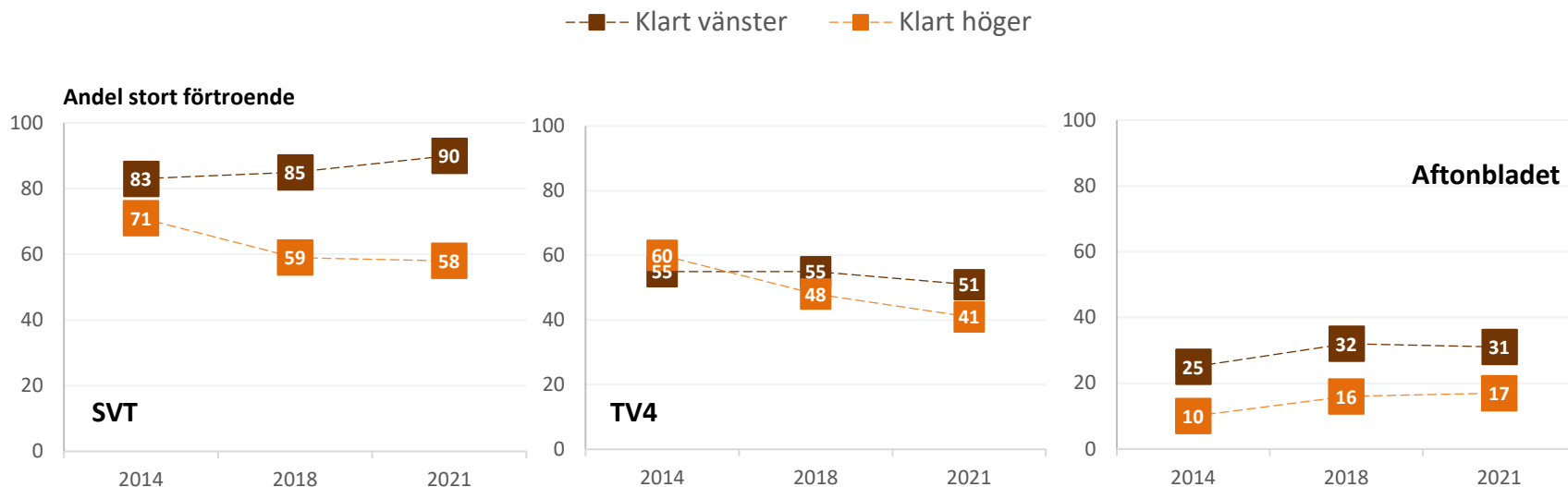
Förtroende efter partisympati 2020/2021 (procent)

Förtroende för Sveriges Television och TV4 2010 och 2021 (procent)

Förtroende efter subjektiv vänster-högeridentifikation 2014-2021 (procent)

Tillförlitliga och partiska medier

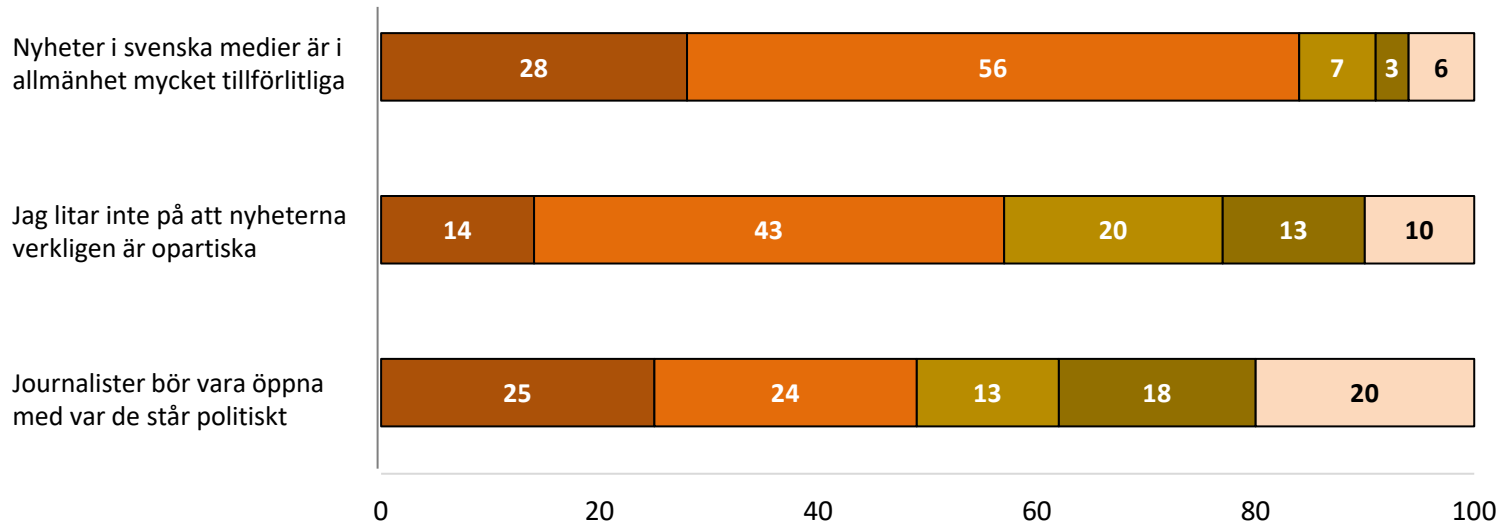
”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?”

Uppfattningar om nyhetsmedier och journalister

I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?					
	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Ingen uppfattning
Nyheter i svenska medier är i allmänhet mycket tillförlitliga	☐	☐	☐	☐	☐
Jag gillar att hålla mig informerad om vad som händer i samhället	☐	☐	☐	☐	☐
Jag litar inte på att nyheterna verkligen är opartiska	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister bör vara öppna med var de står politiskt	☐	☐	☐	☐	☐

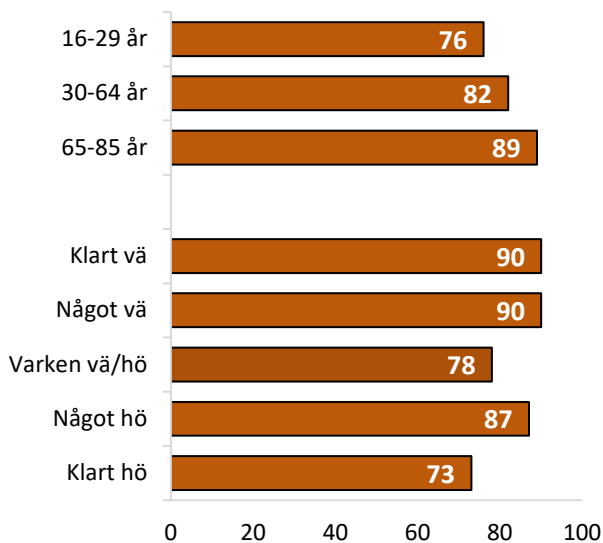
Uppfattningar om svenska medier, 2021 (procent)

■ Instämmer helt ■ Instämmer delvis ■ Instämmer knappast ■ Instämmer inte alls □ Ingen uppfattning

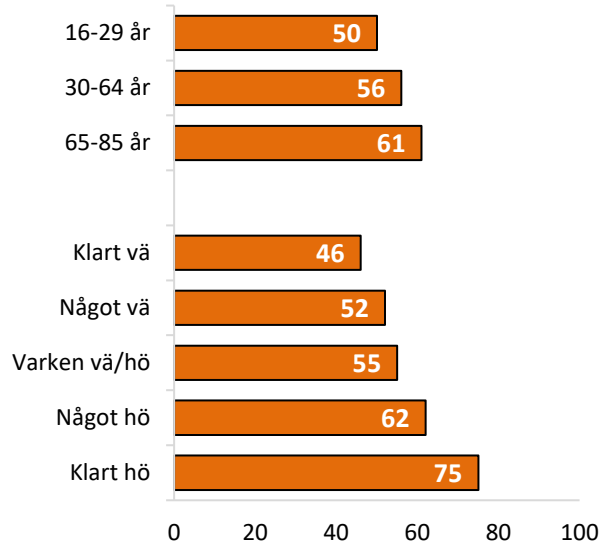

Uppfattningar om svenska medier, efter ålder och vänster-högerposition 2021 (procent)

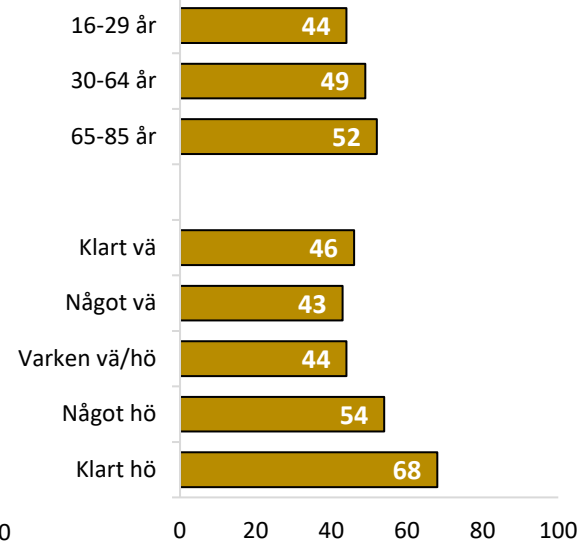
Nyheter i svenska medier är i allmänhet mycket tillförlitliga

Jag litar inte på att nyheterna verkligen är opartiska

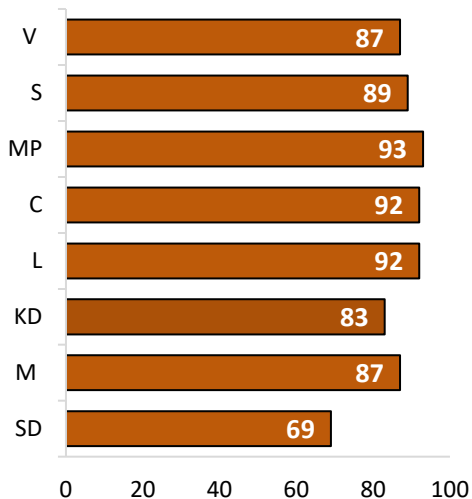

Journalister bör vara öppna med var de står politiskt

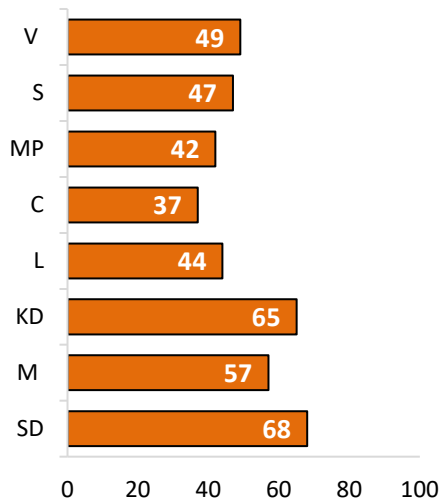

Uppfattningar om svenska medier, efter partisynpati 2020/2021 (procent)

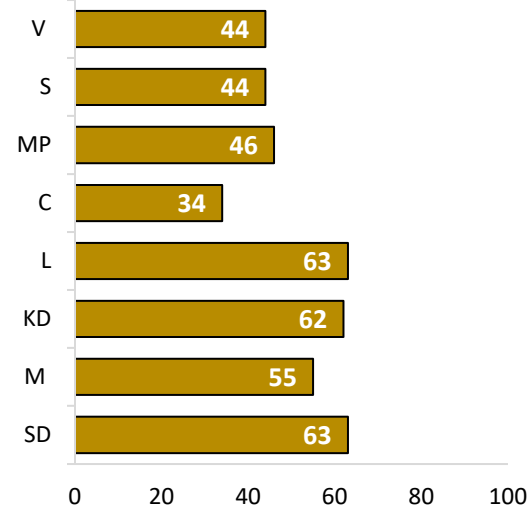
Nyheter i svenska medier är i allmänhet mycket tillförlitliga

Jag litar inte på att nyheterna verkligen är opartiska

Journalister bör vara öppna med var de står politiskt

Intervjustudie med 20-45-åringar (2021)

”Ja men alltså dom [journalister/medier] har ju alltid en viss åsikt som dom vill sprida genom det dom skriver. Även om det ska liksom vara objektivt så kommer ju ändå deras åsikt in på något sätt. För att, jag tänker att en tidning har ju en viss åsikt [...], att ”så här tycker vi är bra”, och då visar dom ju det med vad som är dåliga nyheter och vad som är bra nyheter, till exempel.”

”Det känns just nu, idag, som att de inte kan hålla sig neutrala, speciellt politiskt, det är alltid lite vinklat åt höger eller vänster. [Medierna] vill alltid ha ut nåt av det: person A som dålig och person B som bra. Det är den uppfattningen jag har fått i alla fall, att det ligger alltid nånting bakom, anledningen till varför man skriver artikeln, inte bara för att informera, utan du vill att folk ska reagera på ett visst sätt.”

Intervjustudie (2021)

Rörlig bild, med en nyhetsuppläsare, upplevs som mer förtroendeingivande och neutralt än den osynliga ”rösten” bakom en skriven nyhetstext:

”Jag vet inte riktigt, men det känns typ som om man kollar alltså på tv, typ som TV4-Nyhetererna, så känns det mer trovärdigt, alltså, för mig, eftersom jag ser en **person**, på nåt sätt. Istället för att man läser det.”

Önskemålen från studiens deltagare är att nyheterna istället ska vara baserade på fakta och att de ska vara objektiva, *”utan journalistens åsikt, så att man själv kan skapa en egen åsikt”*. Likaså efterfrågas öppenhet, i synnerhet när det gäller varifrån informationen kommer:

””Alla andra ska vara så noga och avkrävas svar, eller alltså att man visar var uppgifter som man redovisar kommer ifrån, men i nyheterna så ska man köpa resonemang som att ”enligt uppgifter till DN” eller ”DN:s källa säger” och sån [...] skit och jag menar, dom ska väl på nåt sätt typ stötta demokratin, eller...ja, stå på folkets sida, men vi kan aldrig, alltså ALDRIG kolla källor på det som vi matas med varenda [...] dag.”

Avslutningsvis

Stort förtroende för flera medier, särskilt public service.

Tilliten och förtroendet mer politiserat än tidigare.

Skillnaderna mellan vänster och höger har ökat över tid.

Problematiskt om synen på medier är kopplat till ideologi och partiidentifikation?

Medierna upplevs drivna av en outtalad agenda.

Publiken efterfrågar neutralitet, opartiskhet och öppenhet.

Nyfiken på fler resultat och mer information?

www.gu.se/som-institutet

SOM-undersökningarna

Medborgarpanelen

Journalistpanelen

Politikerpanelen